

Nâzım Hikmet'in Polemikleri

*Bugünü daha iyi anlayabilmek için
yıllar önce başlayan edebiyat kavgalarına eğilmek...*

Kemal Sülker

Telgrafhane Yayınları
Genel Yayın: 156

Nâzım Hikmet'in Polemikleri
Kemal Sülker

1. Baskı: Ekim 2024
ISBN: 978-625-7926-63-8

Yayın Yönetmeni
Taylan Özbay

Editör
Aydan Burcu Özdem

Tasarım Dizgi
Mehmet Coşkun

Yayın Hakları © Telgrafhane Yayınları, 2024
Sertifika No: 48157

Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz,
kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Baskı-Cilt
Bulut Dijital Matbaa San. Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 48120

Telgrafhane Yayınları Basım Dağıtım Ltd. Şti.
Adakale Sk. No: 16/9 Kızılay Çankaya/ANKARA
Tel: 0(312) 433 03 58
www.telgrafhane.com.tr/bilgi@telgrafhane.com.tr

KEMAL SÜLKER

NÂZİM HİKMET'İN POLEMİKLERİ

*Bugünü daha iyi anlayabilmek için
yıllar önce başlayan edebiyat kavgalarına eğilmek...*

telgrāfhane
yayınları

İçindekiler

ÖNSÖZ	11
1. BÖLÜM Saman Ekmeği Yiyen Nesil ve Nâzım Hikmet.....	13
<i>AHMET HAŞİM, NÂZİM'İN GELİŞİNİ SELAMLİYOR</i>	14
YAKUP KADRİ GENÇLİĞE KARŞI.....	15
SAMAN EKMEĞİ YİYEN NESİL TARTIŞMASI.....	16
BÜYÜK HARPTTE TEREYAĞLI EKMEK YİYENLER.....	17
YAKUP KADRİ'NİN AÇIKLAMASI	18
BİR ANDA NÂZİM HİKMET'E DÜŞMAN KESİLENLER.....	20
ABDÜLHAK HAMİT DÂHİ MİDİR?.....	20
SHAKESPEARE VE HAMİT.....	21
RÜTBE DEVRİNDEN KALMA BİR DEĞERLENDİRME	23
HAMİT'İN NÂZİM'A ZİYAFETİ	24
YENİ VE ORİJİNAL BİR AHENK: NÂZİM.....	24
“ALAY KÖŞKÜ YÂRANI” VE SHAKESPEARE	25
MEHMET EMİN VE MİLLİLİK	28
MEHMET EMİN DİLİ BİR İRTİCADIR.....	29
MEHMET EMİN VE İSTİBDAT DEVRİ.....	29
ADALET BAKANI'NIN HİTABESİ	30
YUSUF ZİYA SAHNEDE.....	31
YAKUP KADRİ'NİN MAKALE DEMECİ	32
İPTEN - KAZIKTAN KURTULANLAR	32
EDEBİ TARTIŞMANIN EDEPSİZCESİ.....	33
HAMDULLAH SUPHİ ÖN PLANDA.....	34
TAKDİS EDİLEN KELEPÇE VE YAĞLI İP	35
KÂĞIDA KONUP GEZDİRİLEN CİĞER.....	36
EDEBİYATTAN DEVLET POLİTİKASINA	36
BİR İFTİRANIN GERÇEK YÖNÜ.....	37
ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ ADINA TAHRİKLER.....	38
MİLLİ PUTLARI KIRMAK İSTEYENLERİ TELİN	39

GÜZEL SANATLAR BİRLİĞİ'NDE.....	40
GENÇLER ARASINDA TARTIŞMA.....	41
BİRBİRİNİ İZLEYEN "GENÇLİĞE HİTAP" LAR.....	42
"HÜRRİYET"İN YENİ TARİFİ.....	43
MAHKEMEYE VERİLEN ŞİİR.....	44
NÂZİM'İN PLAĞA ALINAN ŞİİRLERİ.....	44
NÂZİM'İN İLK ŞİİR - CEVABI.....	45
KARTAL DERGİSİNDE.....	47
İKİ NESLİ AYIRAN ANKET.....	48
BAĞDADI ŞAKLABAN'A CEVAP.....	49
BİR KOMİK ÂDEM'E HİCVİYE.....	54
RATİP TAHİR'İN GÖRÜŞÜ.....	57
MAYAKOVSKİ VE NÂZİM HİKMET.....	57
YAKUP KADRİ EDEBİYAT MAHKEMESİNDE.....	60
YAKUP KADRİ'NİN EDEBİ SUÇLARI.....	61
YAKUP KADRİ'NİN ÇELİŞMELERİ.....	62
DAVA HALLEDİLMİŞTİR.....	63
YAKUP KADRİ'NİN NÂZİM'A ÖVGÜLERİ.....	64
NÂZİM'İN ŞİİRİ: ESEN BİR ORKESTRA.....	65
NÂZİM HİKMET EDEBİYATA DEMOKRASİYİ GETİRDİ.....	66
NÂZİM'İN SANAT TELAKKİSİ.....	67
İKİ TÜRLÜ ŞAİR TİPİ.....	68
İŞÇİ KİTLELERİ VE YAKUP KADRİ.....	68
ŞOFÖRLERİN GREVİ.....	69
2. BÖLÜM Nâzım Hikmet - Peyami Safa Tartışması (1935).....	71
NÂZİM HİKMET FIKRACI.....	72
İMA HARBİNDEN AÇIK SAVAŞA.....	73
PEYAMİ'NİN AHMET HAŞİM'E YERĞİSİ.....	74
PEYAMİ SAFA VE JURNALCİLİK.....	76
NÂZİM HİKMETİN KABİLİYETLERİ.....	76
PEYAMİ'NİN ÖVDÜĞÜ KİTAP: JOKOND İLE Sİ-YA-U.....	77
MÜSAMERELERDE ALKIŞLANAN ŞAİR.....	78
NÂZİM'İN TAKLİT EDİLEN HUSUSİYETLERİ.....	80
"NÂZİM SU KATILMAMIŞ BURJUVA".....	81
HALK ŞİİRİNİN TEFEKKÜR TARZI.....	82
"EDEBİYATIMIZDA BİR İMANIN SESİ".....	82

“YALNIZ ONU BEĞENİYORUM”	84
NÂZİM, PEYAMİ’YE CEVAP VERİYOR.....	85
PEYAMİ’NİN SOSYAL HÜVİYETİ	86
PEYAMİ SAFA’DAKİ TEZAT	87
PEYAMİ’NİN ÇALDIĞI TEŞHİS.....	88
PROVOKASYONLARIN ÇEŞİDİ	89
BABIÂLİ LAVRENSİ.....	90
PEYAMİ’Yİ İDARE EDEN ŞAHSİ MENFAAT	90
HATIR İÇİN MARKSİST OLMAK	91
NÂZİM’İN DOSTLARINA TAVSİYESİ	92
PEYAMİ CEVAP VERİYOR.....	93
NÂZİM HİKMET’İN KASKETİ	95
PEYAMİ İLE ÇATIŞAN YAZARLAR.....	96
GELMİŞ GEÇMİŞ ŞAİRLERİN EN BÜYÜĞÜ	97
NÂZİM, SANATTA BİREYCI Mİ?	98
DR. HİKMET’E GÖRE NÂZİM HİKMET	99
ŞAİRLERLE TARTIŞMAYIN	100
NÂZİM’İN GİYİMİ, KUŞAMI.....	101
MARKSİZM BİR SİSTEMDİR	102
SERBEST VEZNİN ŞİİRİMİZE AÇTIĞI İMKÂN	104
HALKIN RUHUNA GEÇME YOLU.....	105
FETHİ TEVET’İN GÖRÜŞÜ	105
ŞİİRİN DÜZ YAZIYA ÇEVİLMESİ	106
ONUNCU NÂZİM OLMAK İSTEYEN GENÇLER	107
RUS FÜTÜRİZMİ.....	109
“ZİPİR İDEALİSTLER”	110
NÂZİM’İN PEYAMİ’YE HİCVİYESİ	111
PEYAMİ’NİN SON HÜNERİ.....	116
CİNGÖZ RECAİ SAHNEDE	116
FAŞİZME PAHALIYA SATILMA	121
HER MESLEĞİN ŞARLATANLARI.....	121
NÂZİM, KALABALIKTAN KORKMAZ	123
İSTİHZANIN ÇEŞİTLERİ.....	123
İNSANIN DOSTU DA OLUR, DÜŞMANI DA	124
ORHAN SELİM’İN KİMLİĞİ	126

3. BÖLÜM Namık Kemal Meselesi	129
<i>İHTİFALLERİN PERDE ARKASI</i>	<i>130</i>
CEVAT ABBAS VE NAMIK KEMAL.....	131
MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ'NDE.....	132
1935'TEKİ İHTİFAL.....	133
ANKARA'NIN KUŞKUSU	134
ATSIZ'IN MÜDAHALESİ.....	134
“MİLLİ TÜRK” TERKİBİNİN SAÇMALIĞI	135
ALİ EKREM'İN BİR MEKTUBU.....	135
KEMAL TAHİR'İN BROŞÜRÜ.....	136
BASRİ GÖCÜL'ÜN NARASI	137
PEYAMİ'NİN BİTMEYEN KİNİ.....	138
A. CEVAT, İDDİALARI CEVAPLANDIRDI.....	139
“İNKILABI KANIMIZDA ERİTTİK”.....	139
NÂZİM'A NİÇİN HÜCUM EDİYORLAR?	140
NAMIK KEMAL VE NÂZİM HİKMET.....	141
NÂZİM HİKMET'İN “MİLLİ”LİĞİ	142
PEYAMİ SAFA'NIN YENİLGİSİ	143
FAŞİZMİN 180 DERECE DÖNÜŞÜ.....	144
YAHYA KEMAL'İN DURUMU.....	145
YAHYA KEMAL VE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	146
PEYAMİ KENDİNİ AVUTUYOR.....	146

ÖNSÖZ

Büyük şair Nâzım Hikmet, *Resimli Ay* dergisinde çalışmaya başladıktan sonra, imzasız olarak daha önce *Aydınlık* dergisinde çıkan şiirlerinin kısa süre içinde ne büyük etkiler yaptığını gördü. Birçok genç, Nâzım'ın açtığı yolda şiirler yazıyor, hem teknik bakımdan hem de öz bakımından başarılı bir sınav veriyorlardı. Nâzım Hikmet, *Resimli Ay*'da da yeni şiirlerini yazmaya devam edince gitgide yeni bir edebiyat anlayışının merkezi haline geldi. Nâzım'ın o güne kadar duyulmamış bir sesle ve çalışan insanların mutluluklarını amaç bilen bir inançla edebiyat dünyasına ağırlığını koyması, eski kuşakları tedirgin etti, ayrı sosyal sınıfların savunucuları arasında kalem çatışması son haddini buldu.

Burjuva sınıfının yazarları, yeni akım karşısında okunmaz hale düşmemek için Nâzım'ı ve çevresindekileri yok etmeyi amaç bilen çirkin jurnallere¹ giriştiler. Nâzım Hikmet'in eski şöhretleri eleştiren yazılarını edebiyat alanından çıkarıp bir dış politika sorunu yapmaya, gençleri yollarından caydırmaya çalıştılar. Yeni kuşak oyuna gelmedi, saldırılar karşısında gerilemedi, kendi edebiyat ve sanat anlayışlarını kelime kelime, satır satır, cümle cümle koruyarak karşındakileri büyük bir yenilgiye uğrattılar.

Türk şiirinde demokrasi, Türk edebiyatında ulusal öze önem verme, bu polemik savaşının sonucudur. Ancak yıllar geçtikçe çetin yolda yorulup saf değiştiren bir edebiyatçı Nâzım Hikmet'e ve etkisinde kalanlara kinle saldırıya başlayınca bu kez yeni bir polemik dalgası edebiyatımızı kapladı. Nâzım Hikmet, bu "eski

1 Biriyle ilgili kötüleme amaçlı olarak yetkililere verilen bilgi.

arkadaş"ın ipliğini pazara çıkarmakla kalmadı, faşizme alkış tutan kalemin bütün itibarını yitirmesi sonucunu veren bir tahlil yaptı, şiir yazdı. O kalem savaşı, öğrenci örgütlerinin kamplara ayrılmasıyla daha da yaygın etkiler yaptı.

Türk edebiyatının bugünkü kıvanç verici dinamizmine ve halkçı özüne kavuşması, yazarlarımızın dünyaca tanınması, hep Nâzım Hikmet'le başlayan yenileşme akımının sonucudur. Bugünü iyi anlayabilmek için 40 yıl önce başlayan edebiyat kavgalarına eğilmek, onları bilmek gerek. Biz bu inançla bu küçük inceleme-yi hazırladık. Böylece taşlamada erişilmemiş bir zirve olan büyük ustanın bu yanını, karşısındakilerin başvurdukları taktikleri hâlâ bugün de geçer akçe yapmaya çalıştıklarını ibretle belirtmek istedik. Geçmiş yılların edebi kavgalarına küçük bir ışık tutabildikse, seviniriz.

Kemal SÜLKER

1. BÖLÜM

Saman Ekmeği Yiyen Nesil ve Nâzım Hikmet

Nâzım Hikmet, 1929 yılında Babıâli'de, bütün genç edebiyatçıların lideri olarak yer almıştı. Yeni bir şiir, yeni bir sanat anlayışı, genel olarak yepyeni bir edebiyat anlayışı ile bütün gözleri üzerinde toplamış, yeniliğin, dinçliğin ve ileriliğin temsilcisi olmuştu. Babıâli'de birdenbire yeniler-eskiler grupları teşekkül etmiş, Güzel Sanatlar Birliği'nin Edebiyat Şubesi, bu yeniler-eskiler gruplarının mücadele ocağı halini almıştı. Türk Ocağı da hareketli bir çalışma içinde Hamdullah Suphi'nin başkanlığında eskiye savunuların karargâhı olarak görülüyordu.

Nâzım Hikmet hem *Resimli Ay*'da çalışıyor hem de *Hareket*'e¹ yardım ediyordu. Nâzım Hikmet'in çok güçlü bir sanat ve hareket lideri olarak Babıâli'de fikir piyasasına hâkim olması, eskiyenleri hiddetlendirmiş, çileden çıkarmıştı. O günkü çatışmada yenilerin açısından görünüş şöyleydi:

"Biz; 'Varız!' diyen nesiliz, bizde şuurumuzun kuvveti var. Henüz otuz yaşına gelmeyen şairlerimizin bile mısraları, bütün bir neslin hafızasıyla dudakları arasında gidip geliyor, yığınları coşturuyor. Halkı da, güzideyi de, ayrı ayrı teshir² etmesini bilen ro-

1 Hareket, cumartesi ve çarşamba günleri çıkar siyasi, iktisadi ve edebi gazete. Sahipleri Fahri Kemal, Suat Tahsin (Türk). 11 Mayıs 1929'da yayın hayatına girdi. 1. sayısında 2. sayfada Nâzım Hikmet'in bir resmi ile birlikte Yalın Ayak şiirini şu notla sundu: "Bu yazı muhtelif yerlerde noksan olarak çıkmıştır. Aslını buradan neşrediyoruz." (Yazarın Notu)

2 Ele geçirme, zapt etme.

mancılarımız var. En fena iktisadi anlarda bile kitaplarını karie¹ okutabilen bir nesiliz. Dört çift garazkâr² topuğun tozlu döşemede yaptığı kuru gürültü ve kıskançlıktan gerilmiş dudaklardan çıkan ıslıkla karışık hava kabarcıkları, alkışlar arasında boğuluyor.”

Yığınlar ayaklanıyor ve “Yaşa!” diye haykırıyorlar.

“Çünkü büyük bir edebiyat doğuyor.

Galeyan var!

Saltanat arabasından otomobile atlayan ve hâlâ Türk topraklarında dolaşan saray edebiyatını parçalıyoruz. Namık Kemal’in başladığı işi biz bitireceğiz.”

Yığınlar ayaklanıyor ve “Yaşa!” diye haykırıyorlar.

“Çünkü büyük bir edebiyat doğuyor, büyük bir nesil geliyor.

Galeyan var!

Kaçınız, yol veriniz!”³

Gerçekten yeni bir edebiyat doğuyor ve yeni bir hava, Babiâli’den bütün Türkiye’ye yayılıyor, yeni akımın öncüsü Nâzım Hikmet, övgü ve yergilerin hedefi oluyordu. Henüz Nâzım’a karşı kesin cephe almadığı günlerde Ahmet Haşim de yeniliğin ve yenilerin zaferine inananlardandı. Diyordu ki:

“Değil rağbetsizler, zamanlarında sevilmiş, okunmuş, takdir ve hürmet görmüş olanlar bile vaktinde ölmek zekâsını göstermezlerse, işitecekleri evlâd ve ahfadın⁴ ıslığıdır. Zira hayat yeni fidanları, öldürdüklerinin gübresiyle besler.”⁵

AHMET HAŞİM, NÂZIM’IN GELİŞİNİ SELAMLIYOR

Yeni akımın bayraktarı Nâzım Hikmet’i ve onun serbest nazım denen yeni şiir biçimini ilk selamlayanlardan olan Haşim,⁶ Nâzım Hikmet’in kendi sanatını dosta düşmana kabul ettirdiğini de yazıyordu:

1 Okuyucu.

2 Kin güden.

3 Peyami Safa, “Varız diyen nesil” başlıklı yazı, Hareket, S. 1. (Y. N.)

4 Gelecek nesiller.

5 İkdâm, 19 Ocak 1929. (Y. N.)

6 İkdâm, 24 Nisan 1929. (Y. N.)